

Sunt eterodocșii, adică toți cei ce își zic creștini, dar nu sunt ortodocși, membri ai Bisericii?¹

de Dimitrie Tselenghidis²,
Profesor al Facultății de Teologie,
Universitatea Aristotelică din Tesalonic

Sub influența ecumenismului, încă din secolul trecut, se întreprinde sistematic o tentativă de înstrăinare a conștiinței eclesiologice a Bisericii Ortodoxe, ca întreg (ca pliromă). Mai exact, se încearcă din ce în ce mai mult acceptarea unei teorii denaturate despre ceea ce înseamnă Biserica.

În baza acestei percepții, cum că Biserica ar fi divizată, toți creștinii – adică toți cei ce au fost botezați indiferent de modul săvârșirii Sfintei Taine a Botezului, în numele Dumnezeuului Celui în Treime – sunt considerați ca fiind membri egali ai Trupului lui Hristos (adică ai Bisericii). Iar acest lucru se dorește să fie luat în considerație în ciuda diferențelor dogmatice dintre acești creștini.

În consecință, indirect, prin această teorie despre Biserică se anulează propriu-zis caracterul mântuitor al dogmelor (adevărurile de credință descoperite de Dumnezeu), dogme formulate de Sinoadele Ecumenice ale Bisericii.

Concomitent, își pierde definitiv însemnătatea atât anatemele și afurisirile, precum și Canoanele Sinoadelor mai sus pomenite. De altfel, așa se explică și faptul că s-a ajuns ca

¹ Referat susținut în Republica Moldova, la Chișinău și la Bălți, în zilele de 3 și 4 aprilie 2012.

² Domnul Profesor Dimitrie Tselenghidis este considerat unul din cei mai mari dogmatişti ai Greciei din perioada contemporană. În ultimii 20 de ani este implicat în problema dialogului dintre Ortodoxie și eterodoxie. Din anii tinereții a avut binecuvântarea să cunoască pe Părintele Paisie Athonitul, vestit pentru sfințenia lui, în preajma căruia s-a aflat timp de mulți ani și a primit sfaturile lui patristice și duhovnicești. Are o vastă operă, din care cităm câteva: *Teologia Ortodoxă și viața*, *Soteriologia lui Luther*, *Har și libertate după tradiția patristică a secolului al XIV-lea*, *Contribuție la soteriologia Bisericii Ortodoxe* etc. (n. trad.).

în Duminica Ortodoxiei fie să nu se mai citească în întregime anatemele, fie să nu se mai citească deloc Synodikonul Ortodoxiei. Încet, dar sigur, înaintăm spre o nivelare programată a Ortodoxiei cu erezia. De altfel, la evenimentele bisericești oficiale, ereticii sunt numiți frați întru Hristos cu ortodocșii sau, după caz, ortodocșii li se adresează cu ușurință, rostind titlul lor ecleziastic mincinos. Este limpede, ne găsim în mijlocul unui proces de omogenizare a diferitelor credințe creștine.

Oare este legitim, din punct de vedere teologic și științific, să-i considerăm pe eretici, adică pe romano-catolici, protestanți, anticalcedoneni etc., drept membri ai Bisericii? Și, în consecință, suntem cu toții una în Hristos?

Ca să răspundem la această întrebare, într-un mod argumentat teologic, va trebui să lămurim de la început că noi, ca ortodocși, credem *în una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică*, conform adevărului de credință mărturisit în *Simbolul de Credință Niceo-Constantinopolitan* (381).

Din expunerea de mai sus a *Simbolului de Credință* rezultă desigur că unitatea, ca însușire fundamentală a monadei și, în cazul de față, ca însușire a Bisericii celei *una*, este un dat cert al credinței noastre.

În conștiința trupului Bisericii, unitatea ei este un dat ființial (ontologic) care este asigurat în mod permanent și absolut de capul Bisericii, de Hristos, prin prezența continuă a Duhului Sfânt Mângâietorul întru ea, încă de la Cincizecime.

Unitatea Bisericii, ca adevăr de credință (dogmatic), exprimă atât conștiința Bisericii de sine, cât și experiența în Duhul Sfânt pe care ea o are. Așadar, pe baza faptului că în Biserica Ortodoxă se constată o conștiință dogmatică neîntreruptă în întregul ei, această Biserică *una* este cea Ortodoxă.

Mărturisirea cuprinsă în *Simbolul de Credință*, și anume că Biserica este *una*, înseamnă că aceasta constituie însușirea de bază a identității ei.

În practică, aceasta înseamnă că Biserica nu se poate diviza, nu se poate fragmenta, pentru că ea este Trupul tainic al lui Hristos. Iar Hristos, ca și cap al Trupului Bisericii, nu poate să aibă nici mai multe trupuri, ca Unul și Unicul Dumnezeu și Om, după cum nici un trup împărțit nu poate să aibă. Astfel, oricine se unește cu Trupul lui Hristos și rămâne viu în acest Trup are puterea, prin Sfintele Taine și prin păzirea în dragoste a poruncilor, să se mute din moartea biologică la viața veșnică a Dumnezeului Celui în Treime. Și precum mlădițele de vie nu pot trăi și aduce rod, dacă sunt tăiate din vie (*Ioan* 15: 5-6), la fel și credinciosul tăiat din Biserică sau comunitățile întregi de credincioși, indiferent de cât de mulți ar fi, nu pot nici să existe în Hristos, nici să înființeze o altă Biserică.

Credința Bisericii este dată de sus, este inspirată de Dumnezeu, de aceea, ea nu este negociabilă. În conformitate cu învățătura Sinodului al II-lea Ecumenic, nu pot exista Biserici divizate sau mai multe Biserici, pentru că astfel ar rezulta o contradicție între definițiile Biserica cea *una* - Bisericile cele multe și Biserica cea *una* - Biserica divizată.

Orice schismă și orice eventuală erezie nu ating în esență Biserica în privința caracterului ei unitar. Biserica a fost, este și va rămâne *una* și nedivizată până la sfârșitul veacului. Exact acest lucru îl mărturisim în *Simbolul de Credință*, folosind verbul *cred* la timpul prezent.

Hristos este capul acestui Trup integru ce continuă să rămână integru fie că se îmbogățește cu nenumărați membri, fie că este mărginit la un număr infim de membri de-a lungul istoriei.

Hristos nu poate să fie capul unui Trup divizat sau fărâmițat. Acest fel de eclesiologie nu a fost legitimat niciodată în cadrul istoriei noastre bisericești și nici nu este cu putință să fie legitimat în cadrul experienței în Duhul Sfânt a Bisericii.

Biserica nu poate să fie *una* și totodată fragmentată.

Dacă Biserica este divizată, atunci ea nu poate fi *una*, pentru că Unul este Trupul Domnului. Ba, mai mult, dacă este divizată, nu este nici *sfântă*, nici *sobornicească* și nici *apostolică*.

Însă, dacă Biserica, conform *Simbolului de Credință*, este *una*, nu pot exista Biserici eterodoxe (în afara Bisericii Ortodoxe), nici Biserici mame, nici Biserici surori, nici Biserici fiice sau Biserici nepoate.

Una și singura Biserică nedespărțită (întotdeauna) naște tainic *din apă și din Duh* (Ioan 3: 5) doar pe membrii ei, nicidecum nu naște alte Biserici.

În consecință, considerarea Bisericii ca fiind divizată, considerare manifestată, din nefericire, în ultima vreme, de către importante fețe bisericești, este în opoziție cu exprimarea clară a *Simbolului de Credință*.

Considerarea că Biserica ar fi divizată sau că ar exista har și mântuire în afara ei, aduce cu sine, conform hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, căderea din Biserică, mai exact, caterisirea și afurisenia, în funcție de împrejurare, a aceluia care persistă într-o considerație dogmatică greșită.

Considerarea că Biserica este divizată anulează, în practică, credința în însăși existența Bisericii care, doar pentru că este *una* și nedespărțită, poate fi înțeleasă în baza conștiinței de sine ortodoxe.

Prin urmare, atunci când cineva acceptă conștient considerația că Biserica este divizată, neagă credința Bisericii, neagă identitatea, dar și conștiința de sine a ei.

Din acest motiv, ortodocșii nu au nici o problemă psihologică legată de identitatea lor ca ortodocși și ca Biserică, așa cum au cei ce au fost tăiați din Trupul Bisericii, adică eterodocșii (romano-catolici, anticalcedonieni-copți, armeni, protestanți cu diviziunile lor neoprotestante: bapțiști, adventiști, evangheliști etc.).

Desigur, Biserica Ortodoxă se roagă cu durere, îi pare rău și manifestă interes pentru pocăința și întoarcerea acestora în Trupul unic al lui Hristos, de la care au fost tăiați din cauza devierilor lor dogmatice.

1. Credința Apostolică

Integrarea și rămânerea în Trupul Tainic al lui Hristos, adică în Biserică, nu are loc fără anumite condiții prealabile. Ea presupune neapărat acceptarea și mărturisirea credinței apostolice, așa cum a fost explicată și formulată de Sinoadele Ecumenice ale Bisericii.

Astfel, atunci când un credincios, indiferent de poziția instituțională pe care o are în Trupul Bisericii, sau mai mulți credincioși, indiferent de numărul lor, încalcă credința stabilită a Bisericii, aceștia se desprind de Trupul ei. Dacă este vorba de un preot sau de un ierarh, acesta se caterisește, iar dacă este un mirean, acesta se afurisește. Acest lucru înseamnă că nu pot să participe și să se împărtășească de Tainele Bisericii.

Romano-catolicii au căzut din Biserică, în mod oficial, în secolul al XI-lea. În 1014 au introdus în *Simbolul de Credință* învățătura lor dogmatică greșită cu privire la Duhul Sfânt, și anume cunoscutul *Filioque*. Conform acestei învățături, Duhul Sfânt, ca Persoană dumnezeiască, își are existența în urma purcederii și din Tatăl, și din Fiul. Învățătura dogmatică a romano-catolicilor, însă, anulează învățătura apostolică a Bisericii despre Dumnezeu cel în Treime, căci, după Sfântul Evanghelist Ioan, Duhul Adevărului *de la Tatăl purcede (Ioan 15: 26)*. De altfel, Sinodul al III-lea Ecumenic, prin Sfântul Chiril al Alexandriei, referindu-se la *Simbolul de Credință*, a hotărât categoric că *nimănui nu-i este permis să adauge sau să scoată nici măcar o silabă din cele stabilite în Simbolul de Credință*. Toate Sinoadele Ecumenice următoare au consfințit hotărârile Sinodului al III-lea Ecumenic.

Așadar, este limpede faptul că Romano-catolicii, în consecință, și Protestanții, au căzut în afara credinței apostolice a Bisericii, de vreme ce ei au adoptat *Filioque*. Este de

prisos să facem referire la toate modernizările aduse credinței de către creștinii occidentali (infaibilitatea papei, dogmele mariologice, primatul papal, harul creat etc.).

2. Succesiunea apostolică

De credința apostolică se leagă nedespărțit succesiunea apostolică. Succesiunea apostolică este valabilă doar în Trupul Bisericii, presupunând, neapărat, credința apostolică.

Prin succesiunea apostolică înțelegem continuarea neîntreruptă a conducerii Bisericii de către Sfinții Apostoli. Această continuare are un caracter harismatic și este asigurată prin transmiterea autorității duhovnicești a Sfinților Apostoli către episcopii Bisericii și, prin intermediul celor din urmă, preoților.

Modul de transmitere episcopilor autoritatea duhovnicească apostolică se face prin punerea mâinilor (hirotonie). Dacă, prin urmare, vreun episcop dobândește hirotonia în mod canonic, din punct de vedere bisericesc, și se află, însă, în afara Bisericii datorită credinței lui greșite, el încetează, de fapt, să aibă succesiune apostolică, din moment ce aceasta are sens doar în cadrul tainic al Trupului lui Hristos, care este Biserica.

În consecință, dacă vreun episcop sau vreo Biserică locală, indiferent de numărul de membri, cad din credința Bisericii, așa cum această credință a fost exprimată infailibil de Sinoadele Ecumenice, ei încetează să mai aibă succesiune apostolică, pentru că se găsesc deja în afara Bisericii. Și, din moment ce succesiunea apostolică este întreruptă în mod existențial, nici nu poate fi vorba de dobândirea sau continuarea succesiunii apostolice pentru cei deja căzuți în afara Bisericii.

Pe baza celor de mai sus, însuși papa, dar și toți episcopii romano-catolici sunt lipsiți de succesiune apostolică, pentru că, fiind lipsiți de credința apostolică, se găsesc în afara Bisericii. În consecință, a vorbi despre succesiune apostolică în afara Bisericii este un lucru fără temelie științifică, adică neteologic.

3. Preoția și celelalte Taine

Preoția în cadrul Bisericii este preoția lui Hristos, din moment ce Însuși Hristos slujește Tainele Bisericii Lui, prin intermediul episcopilor și a preoților.

Preoția presupune continuitatea apostolică neîntreruptă, succesiunea apostolică. Mai întâi și mai întâi, preoția presupune ca Dumnezeu-Omul Hristos să fie slujitor în Trupul Său, Biserica. Într-o expresie finală, preoția lui Hristos trece prin Biserică și este oferită de Însuși Hristos prin Biserica Lui și însăși Bisericii Lui. Preoție autonomă și Taine autonome față de Biserică nu pot exista.

Preoția, precum toate celelalte Sfinte Taine, constituie o vădire a lucrării Bisericii (o dezvăluire liturgică, căci Biserica *se înfățișează pe sine prin Taine*, zice Sfântul Nicolae Cabasila). Acest lucru înseamnă că, pentru a exista Taine, trebuie să existe în prealabil Biserica. Tainele sunt ca ramurile unui copac. Ramurile vii, care înfloresc și aduc rod, pot exista doar dacă se găsesc în prelungirea firească a copacului, atunci când sunt legate ontologic de corpul copacului.

Din punct de vedere teologic, este de neconceput susținerea afirmației că eterodocșii, romano-catolici sau protestanți, ar avea vreo Taină, măcar una, de exemplu, Botezul. Întrebarea esențială care trebuie pusă aici este următoarea: *Cine a slujit Taina Botezului? Unde a dobândit preotul slujirea? Cine i-a dat slujirea, din moment ce aceasta se găsește doar în Biserică? Și unde se găsește Biserica la eterodocși, dacă aceștia, datorită credinței lor greșite au căzut în afara Bisericii?*

4. Teoria celor doi plămâni ai lui Hristos

Această teorie își are originea în Romano-catolicism. Conform acestei teorii, Hristos are drept *plămâni* Romano-catolicismul și Biserica Ortodoxă.

Astăzi, din nefericire, teoria aceasta a fost adoptată și de mulți ierarhi ortodocși și teologi laici ortodocși, fără să fie probabil siliți. Această teorie, însă, din punct de vedere ortodox, poate fi considerată nu doar non-teologică, ci chiar o blasfemie.

Biserica Ortodoxă se diferențiază ontologic de Romano-catolicism, din motive dogmatice clare. Astfel, Biserica Ortodoxă consideră că doar ea păstrează caracterul Bisericii de Trup divino-uman al lui Hristos. Romano-catolicismul este căzut de o mie de ani în afara Bisericii lui Hristos.

De altfel, pentru că Biserica, după cum consideră *Simbolul de Credință*, este *una* și omogenă, din punct de vedere teologic este de neconceput să se subînțeleagă, în conformitate cu teoria de mai sus, că Ortodoxia și Romano-catolicismul sunt *doi plămâni* ai lui Hristos, ca și cum ar fi două organe echivalente din Trupul Lui.

În acest caz, ar trebui să considerăm că celelalte organe ale trupului lui Hristos fie nu sunt încă descoperite din punct de vedere eclesiologic, fie sunt acoperite de alte Biserici în afara celor două. Așa ceva ne-ar conduce nemijlocit la adoptarea teoriei eclesiologice protestante a ramurilor (Branch theory).

Prin teoria ramurilor înțelegem teoria protestantă privind identitatea Bisericii. Biserica, după protestanți, este comunitatea nevăzută a Sfinților. Toate diversele Biserici istorico-empirice, cu dogme diferite, sunt legitime și echivalente, fiind ramuri ale copacului Bisericii nevăzute. Biserica nevăzută este Biserica despre care mărturisim în *Simbolul de Credință*. În consecință, nici o Biserică locală, indiferent de dogmă, nu întrupează *una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică*. Nici o Biserică locală nu poate susține faptul că deține plinătatea adevărului revelat. Biserica cea *una* a lui Hristos este cumulusul total al secțiilor separate, adică al Bisericilor locale de orice dogmă, oricât de mult ar diferi din punct de vedere dogmatic între ele. Acest fapt este cu neputință de acceptat din punct de vedere ortodox.

Pe de altă parte, teoria romano-catolică despre *cei doi plămâni* ai lui Hristos, este o blasfemie atunci când este adoptată de ortodocși. Și constituie o blasfemie în sensul cel mai strict al cuvântului, pentru că introduce în Trupul impecabil al lui Hristos Romano-catolicismul, ca pe un organ funcțional al Lui (un *plămân*), deși Romano-catolicismul

suferă ontologic din punct de vedere instituțional, fiind, în realitate în afara Trupului divino-uman al Bisericii.

5. Biserici surori

De la început, termenul *Biserici surori* a fost nepotrivit și inadmisibil. Este nepotrivit din punct de vedere teologic, atunci când este folosit pentru a exprima relația dintre Bisericile Ortodoxe locale. Și este absolut inadmisibil, din punct de vedere teologic, atunci când este folosit pentru a determina caracterul ontologic al Bisericii Ortodoxe și al Romano-catolicismului.

Termenul *Biserici surori* nu este un termen bazat scripturistic, nici nu este legitim. Atunci când Sfântul Apostol Pavel se referă la diversele Biserici locale, el nu le denumește *surori*, nici nu subînțelege existența vreunei Biserici *mame* ale vreunor Biserici locale. El are conștiința că Biserica este *una* și că ea are un caracter universal, în sensul unei deplinătăți a adevărului și a vieții ei, și al cărei cap, ne informează Sfântul Apostol Pavel, este Însuși Hristos. Astfel, atunci când se adresează vreunei Biserici locale, folosește expresia stereotipă: *Bisericii care este în Corint*, de exemplu. Acest lucru arată că prezența întregii Biserici poate fi în orice loc, acolo unde există comunitatea euharistică a credincioșilor sub episcopul ei. Este, desigur, de la sine înțeles faptul că unitatea acestor Biserici locale este asigurată de comuniunea lor întru credință, viață și rânduială eclesiastică. Unitatea Bisericilor locale este garantată în practică de Sinodul episcopilor acestor Biserici.

Din cele expuse mai sus reiese clar faptul că, din moment ce nici Bisericile locale aflate în același cuget în cadrul Ortodoxiei nu se justifică, din punct de vedere teologic, să fie numite *surori*, cu atât mai mult nu există vreun substrat teologico-eclesiologic pentru a numi Biserica Ortodoxă și Romano-catolicismul *Biserici surori*. De altfel, Romano-catolicismul nu poate fi numit, în sensul strict al cuvântului, Biserică, după anul 1054,

pentru că de atunci acționează asupra lui anatemele Sinoadelor Ecumenice, consecința fiind tăierea de la Trupul divino-uman.

Aici trebuie făcută observația că suspendarea anatemei nu poate fi efectuată de nici o persoană oficială a Bisericii, indiferent de înălțimea poziției în ierarhia ecleziastică, ci doar de un Sinod Ecumenic. Și acest lucru se poate face doar în cazul în care, în prealabil, sunt îndepărtate motivele dogmatice pentru care a avut loc efectiv tăierea Romano-catolicismului de Biserică.

Este, așadar, limpede faptul că, oficial, Romano-catolicismul nu mai este Biserică din 1054. Practic, acest lucru înseamnă că nu are credința apostolică corectă, nici succesiune apostolică. Nu are harul necreat și, prin urmare, nu are Tainele dumnezeiești care aduc trupul divino-uman al Bisericii într-o *comuniune îndumnezeitoare* cu omul. Și, pentru că Biserica nu poate decât să fie și să rămână până la sfârșitul veacului *una* și nedespărțită, orice comunitate creștină aflată în afara Bisericii Ortodoxe este, pur și simplu, eretică.

Traducere din limba greaca de Preot Matei Vulcănescu